

Kdo/Co je nejdůležitější ve škole?

- *otázka na úvod*
- řekneme si možnosti/odpovědi
- uvidíme, „o čem ta škola vlastně je“

Škola není jenom o učitelích, ředitelích,
obědech
a „přestávkách“,

ale hlavně

o

žácích

Žák (student)

a jeho

**osobnost, typy inteligence,
styly učení ...**

Žák a vzdělávání

- Žák je účastník výchovně vzdělávacího procesu
- Žák je osobnost
- Na vnitřních podmínkách osobnosti žáka a učitele, jakož i na kvalitě jejich vzájemné interakce závisí do značné míry i kvalita výchovného působení (Grecmanová, 1999)

Osobnost (žáka)

- **Osobnost** = každý člověk s jedinečnou strukturou svých psychických vlastností a dispozic
(Pedagogický slovník, 2009)
- **souhrn momentů**: vlastností, procesů, stavů, návyků, postojů
- **system**: uspořádání, struktura momentů
- **rozdíl, diference, jedinečnost**: odlišnosti mezi lidmi

Osobnost žáka

- Osobnost se vyvíjí, protože osobností se člověk nerodí, ale stává.
- Proces formování osobnosti je procesem permanentním a je podmíněn jak faktory biologickými a sociálními, tak vlastní činností jedince.

Otázka vychovatelnosti a vzdělavatelnosti člověka 1/2

- **Výchovný pesimismus** – Na dítě se nemá působit výchovně, protože to nemá smysl nebo je to škodlivé. Dítě se vychovává samo na základě působení svých biologických daností, případně zásluhou podnětného prostředí (J. J. Rousseau, M. Montessori).
- **Pedagogický utopismus** – výchova je příčinou rozdílů mezi lidmi, přeceňování výchovy a nedoceňování ostatních faktorů (J. Locke – tabula rasa).

Otázka vychovatelnosti a vzdělavatelnosti člověka 2/2

- **Pedagogický optimismus** – víra v moc výchovy s ohledem na biologické danosti člověka (J. A. Komenský)
- **Pedagogický realismus** – předpoklad působení všech vnitřních i vnějších faktorů ve vzájemné propojenosti a podmíněnosti, vychovávaný je považován za aktivní prvek, který se sám ovlivňuje a reguluje.

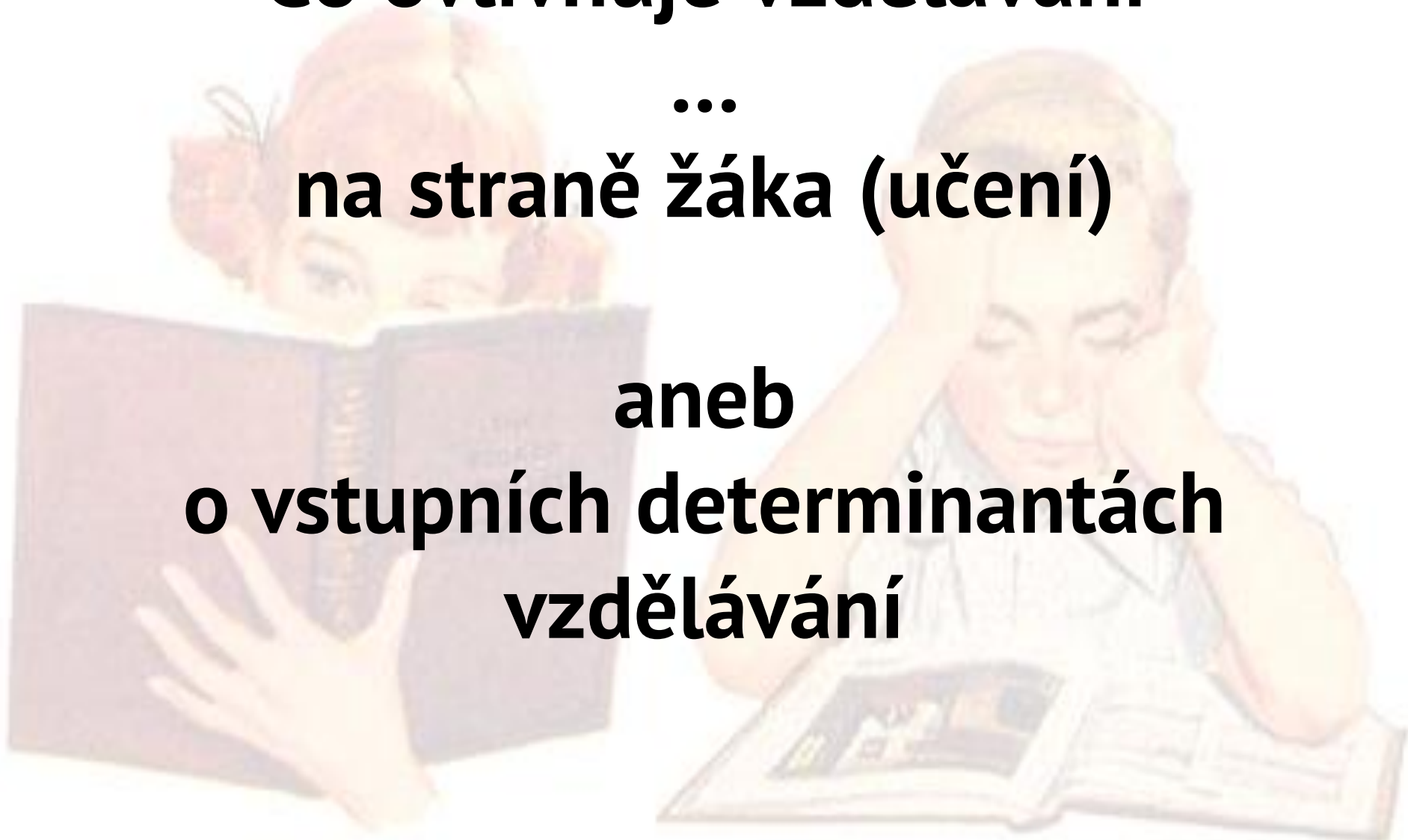
Co ovlivňuje vzdělávání

...

na straně žáka (učení)

aneb

**o vstupních determinantách
vzdělávání**

**Co ovlivňuje vzdělávání/učení/úspěch
žáka ve škole?**

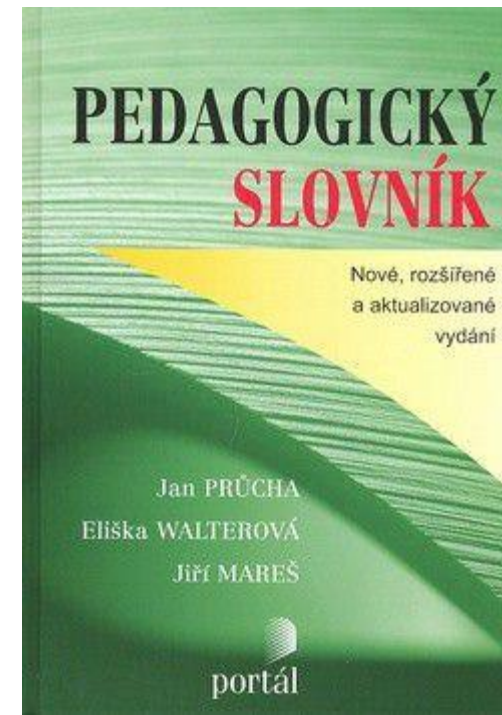
Charakteristiky žáků jako vstupní determinanta edukačních procesů

- **Kognitivní** (intelligence, schopnosti, styly učení)
- **Afektivní** (postoje, motivace, potřeby)
- **Fyzické** (rozdíly věkové, pohlaví)
- **Sociální a sociokulturní** (vzdělanostní úroveň rodiny, etnická příslušnost)

Intelligence

- ... jde o schopnost učit se a o schopnost přizpůsobovat se svému prostředí, jež může v různých sociálních a kulturních souvislostech vyžadovat různé druhy přizpůsobení

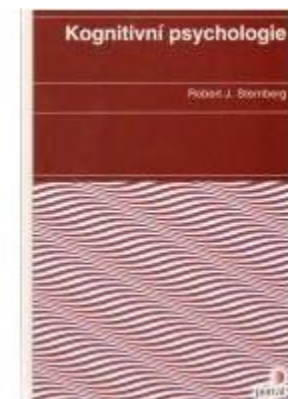
(Stenberg in Pedagogický slovník, 2009)

Typy inteligence (Gardner, 1993, 1999)

Howard Gardner uvádí 8 typů inteligence:

1. **Logicko-matematická**
2. **Jazyková (lingvistická)**
3. **Prostorová (zraková)**
4. **Tělesně pohybová (kinestetická)**
5. **Hudební**
6. **Interpersonální**
7. **Intrapersonální**
8. **Přírodovědná**

Logicko-matematická

- Zpracování informace probíhá především na základě vnímání struktury logických či matematických vztahů.

Příklady úloh odpovídající danému druhu inteligence:

- užívá se při řešení matematických problémů a provádění důkazů
- logické usuzování
- šachy, dáma a jiné strategické hry

Jazyková (lingvistická)

- Spočívá ve schopnosti užívat různých stránek jazyka.

Příklady úloh odpovídající danému druhu inteligence:

- psaní (povídek, básní, tvorba časopisu, vědecké práce...)
- čtení knihy
- chápání obsahu mluvených projevů
- chápání významu slov a pojmů

Prostorová (zraková)

- Spočívá ve schopnosti představit si něco, tj. schopnosti přesně vnímat vizuální stránku světa.

Příklady úloh odpovídající danému druhu inteligence:

- umělecké aktivity (výtvarná činnost)
- kreslení – přesné podoby lidí nebo věcí
- čtení i tvorba map, navigování
- přesuny z místa na místo
- skládání zavazadel do kufru, aby se tam všechny vešla

Tělesně pohybová (kinestetická)

- Schopnost jedince použít mentálních dovedností ke koordinaci tělesných pohybů.

Příklady úloh odpovídající danému druhu inteligence:

- užití při pohybových aktivitách (basketbal)
- zruční při manuálních, rukodělných činnostech

Hudební

- Schopnosti tvořit, vnímat a interpretovat hudbu.

Příklady úloh odpovídající danému druhu inteligence:

- užívá se při hře na hudební nástroj
- umí intonovat, pamatují si melodie,
- rozeznají chybnou intonaci
- udrží rytmus
- skládán písní

Interpersonální

- Schopnost chápat druhé, všímat si chování, pocitů a motivace jiných lidí, rozlišovat mezi nimi.

Příklady úloh odpovídající danému druhu inteligence:

- zapojování se do skupinových her
- společná práce v týmu, diskuse, společné řešení problémů
- naslouchání druhým a diskuse s nimi
- navazování mnoha společenských kontaktů a přátelství
- četné mimoškolní aktivity

Intrapersonální

- Spočívá v uvědomění si svého já, porozumění sami sobě, základ pro pochopení, kdo jsme, co nás motivuje aj.

Příklady úloh odpovídající danému druhu inteligence:

- úlohy, kde použijí smysl pro nezávislost, silnou vůli
- jsou rádi sami (věnují se svým osobním zájmům, učení, projektům)
- jdou svou cestou ve způsobu oblékání a chování, zaujmají vlastní postoje apod.

Přírodovědná

- Užívá se při pochopení, jak funguje příroda

Příklady úloh odpovídající danému druhu inteligence:

- dokáže snadněji a lépe než ostatní rozpoznávat a klasifikovat rostliny, zvířata i neživé objekty

Sociální rozdíly

na úroveň školní úspěšnosti má velký vliv rodinné prostředí:

vzdělání rodičů,

kulturní prostředí, ve kterém se dítě vyskytuje,

ekonomická úroveň rodiny (v některých výzkumech)

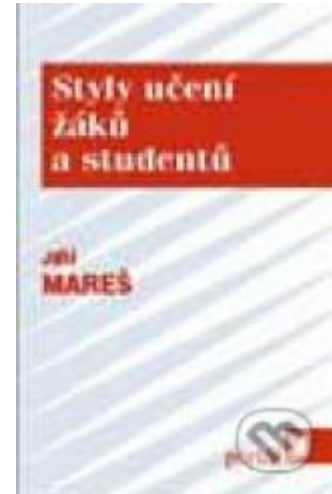
(Průcha, 2005)

Jazykové rozdíly

- Souvislost se sociokulturním prostředím

B. Bernstein a jeho teorie
(jazykové kódy – rozvinutý a omezený)

Styly učení

- **styl** = pravidelnost ve způsobu nebo formě lidské aktivity
- **Styly učení:** „postupy při učení, které jedinec v určitém období preferuje, postupy svébytné svou orientovaností, motivovaností, strukturou, posloupností, hloubkou, elaborovaností (propracovaností) či flexibilitou“

(Mareš, 1998, s. 75)

Styly učení

- vyvíjejí se z vrozeného základu a v průběhu života se proměňují
- jsou méně závislé na obsahu učení
- neexistuje přitom „špatný“ nebo „ideální“ učební styl, ale jde spíše o to, že k cíli mohou vést různé cesty, protože každý člověk má svůj individuální způsob učení

Učební styly

Vizuálně verbální styl

- učí nejlépe tehdy, když jsou informace prezentovány vizuálně a v písemné podobě
- studium z knih, učebnic, poznámek z výuky a je pro ně rovněž výhodné, pokud ***vyučující doplňuje výklad poznámkami na tabuli nebo má prezentaci***, která obsahuje hlavní body přednášky apod.
- tendují spíše k individuálnímu studiu

Vizuálně nonverbální styl

- nejlépe se učí, když jsou informace předkládány vizuálně ve formě obrázků nebo diagramů, případně jsou schopni se dobře učit prostřednictvím animací, videa nebo map
- preferuje pracovat nezávisle, nemívají daleko k umění a různým vizuálním prezentacím

Hmatově-kinestetický (pohybový) typ

- učí se nejlépe tehdy, **když mohou být v rámci učení aktivní**, zabývat praktickými aktivitami nebo problémy
- příkladem tak může být učení v laboratořích nebo třeba hraní rolí apod.
- tito studenti bývají schopni sebeřízení a pokud pracují na nějakém problému, mohou bezprostředně aplikovat svoje nově nabitě znalosti a dovednosti při jeho řešení

Auditivně verbální typ

- se nejlépe učí, když jsou **informace prezentovány v auditivní formě**
- dobře se učí z přednášek nebo s diskuzí s kolegy nebo z audio nahrávek apod.
- při učení těmto studentům pomáhá například přeříkávání si učiva, případně jeho nahrávání vlastního hlasu na diktafon a poté jeho přehrávání apod.

Možnosti diagnostiky stylů učení

- Pozorování žáků při učení
- Procesuální diagnostika postupu při učení pomocí počítače
- Analýza subjektivních výpovědí žáků
- Volný **rozhovor** se žáky o jejich učení
- **Analýza produktů učení žáků** (zápisky v sešitě, písemné a grafické práce)
- **Dotazník** s výběrem nabídnutých odpovědí a posuzovacími škálami (Learning Style Inventory – použit i na [Masarykově univerzitě](#))

Praktický dopad různých stylů učení

- Učitel by měl znát svůj styl učení.
- Neměl by zapomínat na to, že žák může mít jiný styl učení než on.
- Učitel by se měl snažit předávat informace různým způsobem, aby vyhověl těm, kteří lépe vnímají sluchem, zrakem nebo pohybem.

Z čeho studovat

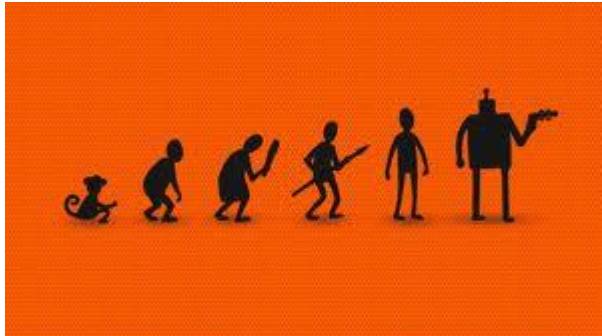
- GRECMANOVÁ, Helena, URBANOVSKÁ, Eva, NOVOTNÝ, Petr. *Podporujeme aktivní myšlení a samostatné učení žáků*. Olomouc: Hanex, 2000.
- PRŮCHA, Jan. *Moderní pedagogika*. Praha, 1997; 2005; 2009.

- PRŮCHA, Jan, WALTEROVÁ, Eliška, MAREŠ, Jiří. *Pedagogický slovník*. 6. vyd. Praha: Portál, 2009.
- MAREŠ, Jiří. Elektronické učení a zvláštnosti člověka. In SAK, Petr, et al. *Člověk a vzdělávání v informační společnosti: vzdělávání a život v komputerizovaném světě*. Praha: Portál, 2007, s. 171-222.

- MAREŠ, Jiří. *Styly učení žáků a studentů*. Praha: Portál, 1998.
- Sternberg, R. (2009). *Kognitivní psychologie*. Praha: Portál.
- ... a mnohé jiné :-)

Studenti v době digitálních médií

- WEB 2.0 (wiki, weblog, sociální sítě)
- dnešní studenti s ICT vyrostli a používají je = tzv. net generation, i-generace
- net generation se učí jinak?! (Oblinger, Oblinger, 2005)

- Nemění se tolik samotné učení, ale spíše se proměňuje kontext učení, očekávání spojená s učením či výukové postupy (Ellis, Goodyear, 2009)

- Jak vypadá „dílna“ dnešního studenta?
- Jaké je osobní (digitální) učební prostředí našich studentů? (Attwell, 2007)

Žáci a jejich učení ve společnosti sítí (PISA, 2009; Eurydice, 2011)

- prakticky všichni mladí lidé v Evropě (16- 24 let) používají počítače
- mobilní technologie na vzestupu – v ČR má
98 % 15-letých žáků mobil
40 % má notebook

- ve školách nejsou příliš používány čtečky e-knih, ani e-knihy
- zatím nejsou příliš používána e-portfolia k hodnocení žáků